

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1947. G.

7. FEBRUĀRĪ

Nr. 6 (108)

RĪGAS MĀKSLAS DARBINIEKU SANĀKSMES

AICINĀJUMS

VISIEM PADOMJU LATVIJAS MĀKSLAS DARBINIEKIEM

Padomju zemē sācies radoša darba laikmets. Guvusi vēsturisku uzvaru četrus gadu ilgā un grūtā karā, padomju tauta izcīnīja ilgi gaidīto mieru un stājās pie pēckara celtniecības uzdevumu veikšanas. Šie uzdevumi ietverti grandiozajā ceturts pieeģades plānā, kura realizācija būs liels solis uz priekšu bezšķiru komunistiskās sabiedrības celtniecībā.

Saskaņā ar pieeģades plāna uzdevumiem, PSRS rūpniecība 1946. gadā — pirmajā pieeģades gadā — visumā pabeigusi rūpniecības pēckara pārkārtošanu.

Lielās veiksmes iedvesmotas, padomju tautas sagaida augstāko valsts varas organu vēlēšanas savienotajās un autonomajās republikās. Šis vēlēšanas ir padomju demokrātijas lielā spēka apliecinājums un kila mūsu tautas uzlicībai bojševiku partijai.

Ejot pie vēlēšanu urnām, latviešu tauta drošu skatu raugās nākotnē. Piecu pie pieca ar citām padomju zemes tautām, bojševiku partijas un biedra Staļina vadībā latviešu tauta cēl jauno sabiedrību.

Komunistisko sabiedrības iekārtu nevar uzcēl, neradot mūsu valsti blakus materialai pārpilnībai arī garīgās kultūras pārpilnību. Sprāgais radošā darba laikmets prasa augstu ideoloģiskā darba līmeni. Padomju Latvijai mākslai piekriti sevišķi atbildīgi uzdevumi — veidot tautas socialistiskā apziņu, iedvesmot un pulcēt latviešu tautu lielajam darbam un saulainas nākotnes veidošanai.

Nenokurostot strādāt, atdot visu savu jaunrades enerģiju tautai, cēl padomju kulturu arvien augstāk un augstāk — lūk, teatra, rakstniecības, muzikas, tēlotājas mākslas, kino un architektūras darbinieku goda uzdevums.

Partijas Centrālā Komiteja uzliek mums par pienākumu visidri veicināt padomju cilvēka labāko rakstura īpašību attīstību, apmierināt viņa pieaugošās kultūras prasības, audzināt mūsu dzīvespriecību, savai dzimtenei uzliedz padomju jaunatni, kas tie mūsu lietas uzvarai, nebadās šķēršļu, spējīga pārvarēt katras grūtības.

Padomju valsts ir radījusi labvēlīgus apstākļus mākslas augšanai un attīstībai. Tā neziēlo līdzekļus visu mākslas formu uzplaukumam. Mūsu acu priekšā aug un veidojas Padomju Latvijai jaunie teātri un mākslas skolas. Mēs ceļam savu socialistisko kultūru, radām nacionālās formā un socialistiskās saturā lugas, glezniecības žanrus, kompozīcijas, kas attēlo mūsu tautas jauno dzīvi un atbilst tās tiešajam interesēm. Šie mākslas darbi cēldina mūsu socialistiskās dzimtenes varēnību, tās sabiedrisko un valsts iekārtu, padomju tautas varonību Tēvijas kara un tās darba entuziasmu, palīdz izrēvēt no ļaunū apziņas kapitalistiskās iekārtas paliekas, kas traucē tos augt un veidoties.

Sajā socialistiskās kultūras celšanas gaitā mēs esam spēruši tikai pirmos soļus. Mēs esam tikai iesākuši īspildīt Partijas Centrālās Komitejas norādījumus par mākslas turpmāko attīstību. Vēl daudz bezdeļiskuma un apollitiskuma piemēru mēs redzam gan teatra darbā, gan tēlotājas mākslā un muzikā. Vēl ļoprojam atsevišķi mākslās darbinieki dara savu darbu bez atbildības

sajūtas un pietiekami neapzinoties savu pienākumu pret tautu.

Taunai vajadzīga lielām un cēlām idejām aparāta māksla.

Padomju Latvijas mākslas darbinieki!

Lai apņemamies pašizlēdzīgi kalpot padomju tautai, kalpot ar padomju pilsoņa pienākuma apziņu un mākslinieka sirds kvēli.

Radisim bojševistiskā partejiskuma caurautus mākslas darbus, krāšņos un varenos tēlos, mākslinieciskās patiesības veidoles attēlosim to, ko izlūt un pārdzīvo šodien mūsu tauta, pārvērdama visas grūtības, cēnidamās ar visādiem trūkumiem, ceļot laimīgu un skaistu rītdienu!

Lai apzināmies nepieciešamību neemitīgi asināt savu sabiedrisko un pilsonisko apziņu, diendienā studējot marksisma-leninisma teoriju, kas mums ir neatsverams palīgs visos darbrades procesos. Lai radītu idejiski dziļi padomju mākslu un cēlto savu profesionālo meistarību, neemitīgi jābrūojas ar visprogresīvāko teoriju — marksisma-leninismu.

Ceļot savu profesionālo meistarību, būsim arī vienmēr nomodā par savu darbu, savas organizācijas, iestādes mākslinieciskā līmeņa kāpināšanu. Tikai sistemātiska un kritiska kopīgā darba novērtēšana pasargās mūs no kaitīgās pašapmierinātības un noīrosinās mākslas neemitīgi augšupeju. Tikai pašizlēdzīgs darbs, komunistiska attieksme pret darbu, ikviena mākslas darbinieka sabiedriska un politiska aktivitāte palīdzēs mums līds galam un konsekventi veikt iesāktos pārkārtošanas mūsu mākslas dzīvē.

Lielais uzdevums — nest mākslu tautā, audzināt un modināt māksliniekus no plašu darbaļaužu masu vidus — uzliek mums jaunus un atbildīgus pienākumus.

Stiprināsim savu draudzību ar Padomju Armijas un Flotes karavīriem! Darbaļaužu mākslinieciskās pašdarbības pulciņi, apkalpodami priekšvēlēšanu sapulces, gatavojoties priekšvēlēšanai republikāniskajai skatei, gaida no mākslas darbiniekiem ievērojamu palīdzību. Lai izjātam jo sevišķi atbildīgu par pašdarbības pulciņu idejisko un māksliniecisko gatavību! Sniegsim savas atziņas un profesionālo pieredzi jaunajiem mākslas talantiem!

Latvijas padomju rakstnieki, dramaturgi, dzejnieki!

Dodiet lugas, kas atsedz padomju valsts šodienas panākumu saknes! Dodiet lugas par tiem laudim, kas izcēlījuši mūsu tautai brīvību! Ielieciet savu varoņu mētēs liesmas un vārdus, kas sauc tautu uz jaunām uzvarām! Saeriet dziesmu tekstus par brīvību, Dzimtenes mīlestību, mūsu darba varoņiem! Rakstiet filmu scenārijus jaunajam un augošajam latviešu kino mākslai!

Padomju Latvijas teātru darbinieki, aktieri, režisori!

Tauta grib redzēt jūsu mākslā sevi pašu, grib redzēt savu slavēno revolucionāro pagātni, tās cēl un lenaidniekus, uzvaru un celtniecības varenos darbus. Tauta grib redzēt arī paveranos nākotnes ainu. Parīdēt skatuves tēlos visu to jauno, kas raksturo padomju cilvēku — uzvarētāju, celtnieku un humanistu. Jo cieši piesaistiet savam darbam rakstniekus — dramaturģus.

Raugieties slavenajā krievu teātra mākslā! Smelieties no tās zināšanas un pieredzi! Vairojiet teātra mākslas mīļotāju skaitu jaunajā latviešu mīlniecībā un darba inteliģencē! Ne brīdi neizmirstiet savu pienākumu pret darba zemniekiem pagastos un apriņķos, ar kuriem jūs saista šefības saites!

Tēlotāji mākslinieki!

Tedzīlnieties socialistiskā realisma metodē! Radiet emocionālus, satura un izteiksmes bagātus padomju tēlāmības attēlus, krāšņus un aparotus padomju ļaunū raksturus! Jums jāatstāj vēlākām paaudzēm mantojums, kas stāsta par šodienas cēlām un darba uzvarām. Vissavienības tēlotājas mākslas izstādē 1947. gadā būs latvju padomju glezniecības gatavības skate ārpus mūsu republikas robežām, kas vēstīs par mūsu glezniecības sasniegumiem jaunajā padomju tematikā.

Latviešu padomju komponisti! Mūsu dziesmotā tauta vēro jūsu darbu un panākumus. Radiet dziesmas par Dzimteni, darbu un prieku! Apdziediet darba darītāju un tautas gaitās gājēju! Latviešu padomju operas un baleta muzikas žanrs gaida savu reālo piepildījumu.

Dalēdōji un muziķi!

Telciet slavu Padomju zemei! Strādājiet daudz un neatlaidiet, iestudējot jauno padomju repertuāru un ceļot savu meistarību!

Biedri, mākslas darbinieki!

Mūsu mākslas priekšā stāv nepārraugāms darba ļauks. Arhitektiem jāatjauno nopostītās pilsētas. Skulptoriem jācēl pieminekļi kritušajiem varoņiem un jāatveido granitā un marmora staliniskā laimēta laudis. Mākslas pedagogiem jāzaudzina jaunās formācijas mākslinieki, kas turpinās un veidos tālāk mūsu iesāktu darbu.

Bojševiku partijas un biedra Staļina vadībā padomju tauta vēls grandiozu celtniecības darbu. Mēs, Padomju Latvijas mākslas darbinieki, eļam kopā ar tautu visās tās cēl un darba gaitās, atdodot visus savus spēkus darba tautai.

Sā gada 16. februārī latviešu tauta atdos savas balsis par komunistu un bezpartejisko bloka kandidātiem I.PSR Augstākās Padomes vēlēšanās. Sagaidot šo vēsturisko notikumu, Padomju Latvijas darbaļaudis parāda izēlto darba entuziasmu un politisku aktivitāti. Mums, mākslas darbiniekiem, jāiet šīs aktivitātes priekšgalā. Mēs šodien esam kaujinieki agitatori par staļinisko bloku.

Lai kāpinām un izvēšām vēl plašāk vēletāju māksliniecisko apkalpošanu!

Biedri, mākslas darbinieki!

Balsosim par latviešu tautas pirmo kandidātu — lielo tautu vadoni biedru Staļinu un viņa līdzgaitniekiem! Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanās balsosim par bojševiku un bezpartejisko bloka kandidātiem, kas nodrošina mūsu tautai mieru, laimi un saulainu dzīvi!

Lai dzīvo un zēl Padomju Latvija! Lai dzīvo Staļina Konstitūcija, visdemokrātiskākā Konstitūcija!

Lai dzīvo Vissavienības Komunistiskā (bojševiku) Partija!

Lai dzīvo latviešu tautas pirmās kandidāts un labākais draugs un skolotājs lielais Staļins!

Tautas rakstnieka Andreja Upiša sastapšanās ar vēletājiem

Svētdien, 2. februārī Zemītes vēlēšanu apgabala darba zemnieki lielā palīdzībā spējādija savu deputāta kandidātu Tautas rakstnieku Andreju Upiši.

Mātkules nepilnās vidusskolas direktors b. Bukolds raksturoja Andreja Upiša nozīmi latviešu literatūrā. — Latviešu literatūra nav saprotama bez Andreja Upiša. — teļa b. Bukolds. — Kas krievu tautai ir Maksims Gorkijs, tas latviešu tautai Andrejs Upišs. Padomju tautā pareizi novērtē Andreja Upiša darbus, kas izauguši no tautas un iet atpakaļ pie tautas, iedvesmodami jaunim cēlām un uzvarām. Biedrs Bukolds aicina visus mātkulniekus balsot par Tautas rakstnieku, viru ar gaišu prātu un dzimtenei uzticamu sirdi, kas vienmēr kalpojis savai tautai.

Tukuma apriņķa komjaunatnes sekretāre b. Fridrichsone sacija: — Jaunie vēletāji ir lepmi, ka varēs balsot par savu uzticamo biedru Tautas rakstnieku Andreju Upiši, kas Tēvijas kara laikā ar saviem darbiem iekvēlējās jaunatni nesamierināmā naidā pret vācu okupantiem.

Grencu pagasta jaunatnes pārstāve b. Būtra izteica pateicību Tautas rakstniekam par piekrišanu balotēties Zemītes vēlēšanu apgabalā un pasniezta skaistus cerīdžiedus. Grencu pagasta darba zemnieks b. Kārkliņš dziļi satraukts sacija: — Mēs, Grencu pagasta darba zemnieki, gribam strādāt mierīgos darba apstākļos. Mēs zinām, ka komunistu partijas vadība varēsīm baudīt paši savus darba augļus, mēs zinām, ka Andrejs Upišs ziedos savus spēkus mūsu republikas atjaunošanai un uzplaukumam. Visi balsosim par vienoto sarakstu, par mūsu kandidātu Andreju Upiši. Tāpat izjūstiem vārdiem par Andreju Upiši aicināja balsot Grencu nepilnās vidusskolas direktors b. Vitols.

Abās priekšvēlēšanu sapulcēs pats Andrejs Upišs nolāzija izsmēloju referātu par padomju iekārtas vēsturiskā cēlām, viltus demokrātijai kapitalistiskajās valstīs un par padomju iekārtas vēlotu pārstāvju cēlājām saimēt ar savu tautu. Vēlēšanu sapulcēs runāja vēl Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks Fricis Rokpelnis un Rakstnieku savienības sekretārs Kārlis Krauhins. Savus darbus lasīja Valdis Lūks, Aleksandrs Čaks un Adolfs Talcis.

T. Adams

Mākslinieka B. Stubrina vēlēšanu plakāts

Aktīvi gatavoties mākslinieciskās pašdarbības 1947. gada skatei

Tuvojas kārtējā mākslinieciskās pašdarbības republikāniskā skate — trešā pēc mūsu republikas atbrīvošanas no vācu okupantiem. Marta mēneša otrā pusē sāksies pagastu skates, bet maija mēnesī labākos pašdarbības kolektīvus, kā arī tēlojošās un lietiskās mākslas ekspozīcijas redzēsim republikāniskajā skatē Rīgā.

Skates jau sen kļuvušas par visu mūsu republiku kultūras dzīves tradīciju, reģistrējot mākslinieciskās pašdarbības uzplaukumu, veicinot tās tālāko attīstību un dodot labas augšanas iespējas. Dzīve pierādījusi, ka mākslinieciskajai pašdarbībai ir ievērojama nozīme darbaļaužu politiskā un kultūralā audzināšanā. Fakts, ka Tēvijas kara grūtākajās dienās pašdarbība ne tikai neapsika, bet nostiprinājās un pieauga, norāda pirmkārt uz to, ka pašdarbība laudis dziļas saknes mūsu tautu kultūras dzīvē, un otrkārt — cik nopietnu vērību partija un valdība pievērš šim mākslas veidam kā masu sabiedriski politiskās audzināšanas paraugam.

Vai mūsu republikā patlaban jau uzsākta gatavošanās 1947. gada republikāniskajai skatei? Uz šo jautājumu jāatbild negatīvi. Pirmās pārbaudes apriņķos rāda, ka pieeja skates organizatoriskajam un metodiskajam darbam ir vēl nepilnīga forma. Laika līdz pagastu skatēm nav valrs atlicis daudz, bet Bauskas un Jelgavas apriņķu pagastos nav pat noorganizētas pagastu komisijas. Tāpat bezrūpīgi darbam pietiek komisijas Jēkabpils apriņķa pagastos, jo nav pat izstrādājus darba plānus. Tikai nesen jautājumu par 1947. gada skates organizēšanu apsprieda Jelgavas apriņķa kultūras un izglītības iestāžu darbinieki. Jāsaka, ka gandrīz visas apriņķu un pilsētu komisijas, kā arī ACP klubi Rīgā, kuriem bija visas iespējas uzsākt darbu, nav skates sagatavošanas darbam piegājušas ar vajadzīgo aktivitāti.

Asu kritiku pelna Valsts izdevniecību un poligrafijas uzņēmumu pārvalde (vadītājs b. Dīmanis), kas neņemās nodrošināt Republikāniskā Tautas mākslas nama sagatavoto pašdarbības materiālu savlaicīgu izdošanu, tā ma-

zinot iespējas pašdarbības pulciņus apgādāt ar idejiski vērtīgu repertuāru un metodiskām rokasgrāmatām.

Daudz ko skates sagatavošanā var veikt profesionālie mākslinieki, kas piesaistīti apriņķim kā metodiskie palīgi un kuru pienākums jau šodien palīdz praktiskajā darbā, nevis gaidīt tikai laiku, kad notiks apriņķu un pilsētu skates. Šai zinā atzīstama Krievu Dramas teātra iniciatīva. Teatra brigāde jau vairākus nekā divas nedēļas palīdz pašdarbības pulciņiem Ludzas apriņķī. Tāpat atzīnīgi jānovērtē Jelgavas teātra aktiera b. Skangaļa darbs, kas jau tagad uzsācis šefības kārtībā sagatavot skatei Jelgavas kultūras nama dramatisko kolektīvu.

Mūsu republikā netrūkst spējīgu pašdarbības kolektīvu, to redzējam pagājušā gada pašdarbības skatē. Daudzu pulciņu un kuru sasniegumi ir tādi, ka tie var sacensties Vissavienības mērogā. Bet mūsu mākslinieciskās pašdarbības sniegumi būtu vēl izcilāki, ja apriņķu un pilsētu vadošās organizācijas, kā arī katrā mākslās iestādē pašdarbības kolektīvus novērtētu nopietnāk un sniegtu visu nepieciešamo atbalstu un palīdzību. Darbs ar mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem jāizveido tā, lai cēlto līdzinēšos sasniegumus, lai ieslistu pašdarbībā jaunus dalībniekus. Jāuzskatī rūpīgi un aktīvs darbs, bet tai pašā laikā jāpāra, lai arī visi kolektīvu dalībnieki apzinātos savu atbildību un savu uzdevuma lielumu. Jāsagatavo idejiski augstvērtīgs padomju repertuārs, lai spēģigos vārdos un tēlos mākslinieciskā pašdarbība varētu pastāstīt par izcīnīto uzvaru, parādīt Tēvijas kara varoņus, padomju cilvēkus, kas veido un cēl mūsu šodien un rītdienu. Mēs gribam dzirdēt un redzēt tautas mākslu, kas rāda mūsu uzdevumus un aicina tos pildīt.

Pašreizējā paviršība, gatavojoties 1947. gada mākslinieciskās pašdarbības republikāniskajai skatei, jāmatmē 1947. gada skatē mums jāpārsniedz iepriekšējā gada rezultāti un jāpārdē, lai mākslinieciskā pašdarbība iekļāvusies lielā celtniecības laikā jaunradē.

E. Laiņnieks

OPERU LIBRETU UN SIZETISKO SCENARIJU KONKURSS

Ukrainas PSR Mākslas lietu komiteja izsludinājusi konkursu operu libretu un sizetisko scenariju radīšanai. Libretiem un scenarijiem jāatspoguļo Lielās Oktobra Socialistiskās Revolūcijas un pilsoņu kara laikmets, padomju tautas varonība Lielā Tēvijas kara frontēs un aizmugures darbā, padomju tautas sasniegumi socialistiskā celtniecībā, PSRS tautu draudzība un brālība, jāatēlo padomju cilvēku dzīves daudzveidība, dzīves veids un sadzīves īpatnības. Radot scenārijus un libretus, var

izmantot arī labākos padomju literatūras jau iespiestos darbus.

Par labākajiem sacerējumiem noteiktas šādas premijas: a) par operu libretiem: pirmā premija — 30.000 rbl., divas otrās premijas — 20.000 rbl. katrā un trīs trešās premijas — 15.000 rbl. katrā; b) par sizetiskiem scenarijiem: pirmā premija — 10.000 rbl. un divas otrās premijas — 5.000 rbl. katrā.

Darbi konkursam jāiesniedz līdz š. g. 1. martam un tajā aicināti piedalīties radošo organizāciju biedri — rakstnieki, dramaturgi, kā arī visi PSRS pilsoņi,

Staļiniskā bloka deputātu kandidāti Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanās

SERGEJS ZELENOVS

Sergejs Zeļenovs

mu. Divpadsmitgadīgajam pusaudzim nākas strādāt 10—14 stundu dienā. 1918. gadā zēns nonāk laukos un šeit drīz iestājas par strādnieku kādā padomju saimniecībā bijušajā Kolomnas apriņķī (Maskavas guberņā). Padomju saimniecībā Sergejs Georgijevičs nostrādā 6 gadus — līdz 1925. gadam. Līdzās ražošanas darbam viņš daudz lasa, aktīvi piedalās sabiedriskajā dzīvē. 1922. gadā b. Zeļenovs iestājas Ļeņina Komjaunatnes rindās.

1925. gadā b. Zeļenovu kā aktīvu komjaunieti nosūta mācīties Maskavas guberņas padomju un partijas skolā. Tur viņš mācās gadu. 1926. gadā viņu uzņēma par boļševiku partijas biedra kandidātu.

Pēc padomju un partijas skolas beigšanas S. G. Zeļenovs gandrīz trīs gadus strādā partijas darbu Kolomnas apriņķa Fedoskinas pagastā. 1929. gadā viņš dodas uz Maskavu un iestājas mācīties Krupskajas vārdā nosauktajā Komunistiskās audzināšanas akadēmijā, Sekmīgi pabeidzis akadēmiju, Sergejs

Georgijevičs sāk strādāt zinātnisku un pedagoģisku darbu.

No 1932.—1934. g. viņš ir Maskavas transporta-ekonomiskā institūta politiskās ekonomijas katedras docents.

1934. gadā b. Zeļenovu nosūta vadošā darbā uz vienu no Volgas rūpniecības pilsētām — Kinešmu — Ivanovas apgabālā.

Tur viņš sākumā strādā VK(b)P Kinešmas pilsētas komitejā par daļas vadītāju, bet vēlāk par sekretāru. 1937. gadā partija Sergeju Georgijeviču atkal nosūta zinātniskā darbā — strādāt par marksisma-ļeņinisma katedras vadītāju Ivanovas tekstilrūpniecības institūtā, kas ir viens no lielākajiem valstī.

1945. gadā, kad Lietuvā nodibinās padomju vara, Sergeju Georgijeviču Zeļenovu iecel par Lietuvas K(b)P CK lektoru grupas vadītāju. Izzājis lielu dzīves skolu un būdams izglītots marksists, b. Zeļenovs ar viņam piemītošo boļševistisko degsmi vēlti visus savus spēkus Padomju Lietuvas darbaļaužu komunistiskai audzināšanai.

1941. gadā, pēc tam kad vācu fašistiskie iebrucēji uz laiku okupēja Lietuvu, b. Zeļenovs strādā par VK(b)P Ivanovas apgabala komitejas organizatoru daļas vadītāju, bet vēlāk par propagandas sekretāru. Šajā atbildīgajā darbā Tēvijas kara grūtās dienās viņš parādīja savas organizatoriskās spējas, būdams viens no Ivanovas tekstilnieku boļševistiskiem vadītājiem, kuru galvenās rūpes bija labāk un siltāk apgērbt slavenos padomju karavīrus.

1944. gadā b. Zeļenovu iecel par VK(b)P CK agitācijas un propagandas pārvaldes agitācijas daļas vadītāju. Par pašizlīdzīgu darbu Tēvijas kara laikā valdība apbalvoja viņu ar «Sarkanās Zvaigznes» ordeni.

No 1945. gada b. Zeļenovs strādā Rīgā atbildīgā partijas darbā. Šini darbā viņš kā īsts ļeņinietis-staļinietis atdod visus savus spēkus, lai visīsākajā laikā atjaunotu un attīstītu tālāk republikas tautas saimniecību, paceltu latviešu tautas materiālās un kulturālās dzīves līmeni. Viņa darbu Padomju Latvijā

pelni atzīmējusi valdība — b. Zeļenovs apbalvots ar «Darba Sarkanā Karoga» ordeni. Tāpat viņš apbalvots ar medaļām: «Par uzvaru pār Vāciju Lielajā Tēvijas karā 1941.—1945. g.» un «Par varoņīgu darbu Lielajā Tēvijas karā 1941.—1945. g.».

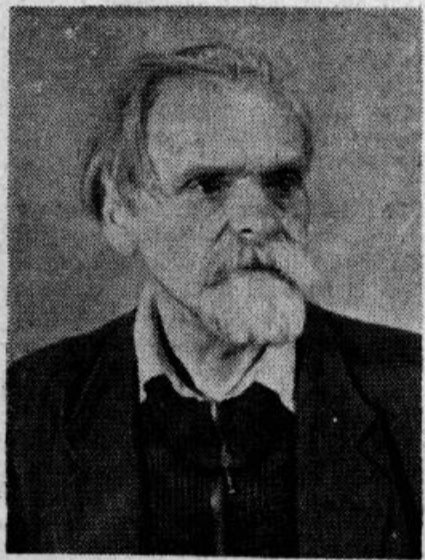
Nākdams no tautas, Ļeņina-Staļina partijas audzināts un norūdīts, Sergejs Georgijevičs Zeļenovs vienmēr un visur sevi parāda par īstu boļševiku, kas visus savus spēkus atdod, kalpojamam tautai.

Plašajās sapulcēs, kas notikušas uzņēmumos un iestādēs, Daugavpils pirmā vēlēšanu apgabala Nr. 32 darbaļaudis izvirzījis par Latvijas PSR Augstākās Padomes deputāta kandidātu biedru Sergeju Georgijeviču Zeļenovu. Biedra Sergeja Georgijeviča Zeļenova kandidāturu vienprātīgi atbalstīja Daugavpils pirmā vēlēšanu apgabala Nr. 32 uzņēmumu un iestāžu strādnieku un kalpotāju, komunistiskās partijas organizāciju, arodbiedrību, komjaunatnes organizāciju priekšvēlēšanu sapulcēs.

Sergeja Georgijeviča Zeļenova dzīve ir tāda pati kā daudziem, daudziem tūkstošiem padomju ļaužu, kuri izauģuši padomju varas apstākļos no maz izglītota strādnieka pusaudža par augstākās mācības iestādes katedras vadītāju, no ierindas darba rūķa par ievērojamu partijas un valsts darbinieku.

S. G. Zeļenovs dzimis 1903. gadā Maskavas strādnieka metalista ģimenē. Jau 12 gadu vecumā viņš sāk strādāt par mācekli kādā privatā uzņēmumā un pats personīgi iepazīstas ar visu kapitalistiskās eksploatācijas smagu-

TAUTAS MĀKSLINIEKS TEODORS ZAĻKALNS

Tautas mākslinieks Teodors Zaļkalns

nozīmīgi nākamā mākslinieka rakstura un darbu veidošanā. Kā kausēts metāls ieleplūst labi sagatavotā formā, kāpj un piepilda visus atzarojumus un detaļas, veidojot viengabalainu lējumu, tā jau sākumā pareizi ievadītā garīgā dzīve aug, briest un izveido pilnskaidras personības pamatus, kam arī vēlākās nedienas nespēj kaitēt.

Vēl nepaguvis nobeigt Rīgas reālskolu, Zaļkalns jau dodas uz Pēterpili. Viņš iestājas Stiglica mākslas skolā studēt dekoratīvo glezniecību un asējumu. Lai jo drošāk sekmētu savus progresīvos centienus, Krievijas sirdī Pēterpilī jaunie latviešu mākslinieki pulcējas «Rūka» vienībā. Blakus Zaļkalnam tur redzam tādas pazīstamas sejas kā Purvīti, Šķilteri, Kalniņu, Madernieku u. c.

Stiglica skolu Zaļkalns beidz ar stipendiju ārzemju ceļojumam un 1899. gadā ierodas Parīzē. Tai laikā tur Rodēna jaunradējo personība tālu pārsniedz citus mākslniekus. Ar nepieredzētu asumu plosās viņa starp jauno un veco mākslu. Tas dziļi satrauc jauno Zaļkalnu un izšķir viņa likteni. Saticis Šķilteri, kas jau strādā Rodēna studijā, arī Zaļkalns tur iestājas. Šķiet, šī pāreja no glezniecības uz tēlniecību notikusi ļoti viegli un vienkārši. Tomēr vēl līdz šai dienai meistars ar ilgām piemin glezniecību kā nerealizētu sapni. Nedaudzās tikšanās ar lielo franču skulptoru mūsu tēlnieks atmin

ar pietāti. Mācības laiks pie Rodēna nav garš — tikai pāris mēneši. Jau 1900. gadā Zaļkalns ir atkal Pēterpilī, bet 1903. gadā to redzam Jekaterinburgā, mākslas skolā kā tēlniecības pedagogu. No šiem gadiem, 1903. un 1905., uzglabājušies divi darbi bronā, kas pārsteidz jau ar savu gatavību un formu skaidrību. Šis sekmes šajā laikā sprīdi gribas izskaidrot tādejādi, ka Zaļkalns iekšēji jau agrāk bijis disponēts skulpturā, jau tiktāl nobriedis, ka vajadzēja vēl vienīgi izšķirīgu gadījumu. Tā ir ziedam, kad viss izaudzis, sasniedzis pakāpi, un gaids tikai taureni apputēnotāju, lai ieņemtos un briedinātu auglus.

Jekaterinburgā Zaļkalns strādā līdz 1907. gadam un tad aizbrauc uz Itāliju. Pēterpils—Parīze—Roma, tas bija loks, kas tolaik katram mākslniekam bija jānostaigā lai atrastu sevi. Trīs gadi Itālijā ir vēlti antikās mākslas studijām. Te jāmin, ka Mikelandželo burvestībai nebija varas pār mūsu meistaru. Toties intīmāk viņš jūtas ar eģiptiešu skulpturām. Tas ir svarīgi meistara un viņa darbu izpratnei. Un dziļāks vērotājs to it skaidri saskata viņa tēlu pasaulē.

No 1909. līdz 1920. gadam Zaļkalns dzīvo un strādā atkal Pēterpilī. No šī perioda uzglabājušies šādi darbi: trīs «māmiņu» varianti, Jakubovskajas un Pakalnes bīstes, Skrabjins un Musorgskis. Te līdzās tīri latviskai tematikai, redzam arī motīvus no krieviskās ga-

ra pasaules, kas liecina par dzīvo līdzdalību tajā. Oktobra revolūcijā Zaļkalns ir viens no pirmajiem, kas atsauca biedra Ļeņina aicinājumam un veido revolucionāro darbinieku bīstes, pieminekļus.

Dzimtenē Latvijā Zaļkalns atgriežas jau kā vīrs pāri četrdesmitiem, kā apzinīgs, sevi atradis mākslinieks. Pamatjautājumi mākslā noskaidroti, tehnika apgūta. Viņa darbu klāsts ir ļoti bagāts un daudzpusīgs. Pavisam viņa darba gaitā esam sameklējuši pāri par 70 opusu. Poruka piemineklis kļuvis gatavs 1930. g. Šī jaunava ir it kā 1915. gadā veidotās stāvošās māmiņas atdzimšana, tik tuvu tā ir pēdējai gara un kompozīcijas ziņā. No tām divām mūsu dzimtās zemes maigās reljefs. Līdz šai dienai viņš prātis samierināties ar apmēros nelieliem darbiem, kaut gan katra to forma pauz monumentalitāti un tiecas pēc integrējuma. Piemineklis Kronvaldam ir mazliet savādāks meistara darbu klāstā. Tani ievērtis stiprs žests. Blaumapa pieminekli iepazīstamies jo uzskatāmi vēl ar vienu no Zaļkalna mākslas izcilajām izziņēm — ar arhitektoniku. Uzlikojot šo darbu un tam pēc traktējuma līdzīgos Musorgski un Skrabjīnu, mums tieksme redzēt šos darbus daudz lielākos apmēros. Pats Zaļkalns arvien izjutis to kā nepiepildītu sapni. Pašreiz viņa rokas veido Krišjāņa Barona pieminekli. Tas var kļūt par viņa monumentālā sappa istu piepildījumu.

Loti daudz Zaļkalns darinājis portretus. Te jo dziļi un apskaidroti viņš atveido garā dzīves dažādas izpausmes.

Vismaz pieminēt gribas arī viņa daudzās smalkjūtīgās medaļas, dzīvnieku veidojumus un kapu reljefus.

Ar Padomju Armijas uzvaras plūsmu mūsu lielā tēlnieka dzīvē sācies it kā otrs pavasaris. Viņš ir Tautas mākslinieks, profesors Mākslas akadēmijā, kandidāts Augstākās Padomes deputāta amatam. Ir pagājuši tikai pāris mēneši, kopš kupli nosvinējam mākslinieka 70 gadu mūža svētkus, kur starp daudzajām balvām tēlniekam piešķir arī Darba Sarkanā Karoga ordeni. Partija un valdība mākslinieku atzinusi un pagodinājusi, tauta viņu sumina. Mākslas muzejā sākotnēji pieminās izstādē viņa darbi. Tur ir tādi, kas apzīmēti ar 1903. un ar 1946. gadu. Tātad četrdesmit triju darba gadu etapi. Granīts, marmors, bronza, pārejas materiāls — gipsis un foto attēli. Daži citās Latvijas malās, daži ārpus Latvijas, daži gājuši bojā. Viņa darbīgās rokas veic jaunus uzdevumus un gaida vēl nākamos. Palāgīvi viņš raugās nākotnē. Viņa personība izveidojusies, guvusi apskaidrību par lietām un norisēm, bagāta pieredzēm, gudrām atziņām. Ar šim garīgajam mantām pūrā viņš droši veic jaunu uzdevumu, jo atieksme pret to jau gatava.

Kārlis Zemdega

«CĪNAS» REDAKTORS KĀRLIS OZOLIŅŠ

«Cīnas» redaktors Kārlis Ozoliņš

cits citam brīnšķīgus gadījumus no aviņnieku dzīves un nemaz nemanīja, ka viņš vairs nešķir savu komplektu, bet uzmanīgi lasa kādu rakstu. Tas jau bija kas neparasts. Ikviens zināja, ka redaktors katru rakstu atceras pēc virsraksta vien. Lēns smaidis pamazām atplauka viņa sejā. Pēdīgi viņš laikam ievēroja, ka apkārtējie pārtraukuši sarunas un it kā jautādami lūkojas viņā: sak, ko tad redaktors tik interesantu vecā avīzē atradis? Tā tas tiešām bija.

«Cīnas» redaktors ļoti pazīst savus laudis. Gandrīz visi tie ir viņa paša audzēkņi. Aviņnieka darbs viņiem sācies ar «Cīnu». Kad viņi ienāca redakcijā, tad zināja par avīzi taisni tik daudz, cik zina ikviens cilvēks, kas katru dienu to lasa. Kārlis Ozoliņš bija viņus ievadījis šī darba noslēpumos. Un ja šodien viņi jau šo to prata un šo to varēja izdarīt, tad tas lielā mērā bija redaktora nopelns.

Arī šoreiz viņš bez teikšanas saprata, kādā jautājumā atbildi viņi gaida. «So rakstu iecerēju pulkas dienās, skolā iedams. Bet tikai tagad to uzrakstīju.» — viņš teica.

«Cīnas» redaktors nemil daudz par sevi runāt. Viņš uzmanīgi noklausās sava darba kritiku, bet necieš slavīnājumus. Kad kādreiz sākas sarunas par viņa dzīvi, tad tur netrūkst lielu un spēcīgu cilvēku, pašizlīdzīgu un varonības apgarotu darbu. Bet kāda tad isti šais notikums bijusi viņa — «Cīnas» redaktora — loma, to no viņa paša mutes nav dzirdējuši pat cilvēki, kas redakcijā strādā jau vairākus gadus. Tādēļ arī tovarak viens otrs tikai pirmo reizi uzzināja, kad isti redaktors kļuvis par redaktoru.

Noticis tas visai sen. Toreiz Kārlis Ozoliņš, sīkzemnieka dēis, vēl gāja pamatskolā. Tur viņš rediģēja skolēnu žurnālu. Bet ne par ievadrakstu

šim žurnalam domāja mazais Ozoliņš, mērodams kājām ceļu no skolas uz mājām. Viņš domāja par rakstiem, kurus rakstīs, kad būs izaudzis lieis un strādās lielā avīzē.

Kārlis Ozoliņš piedzima revolucionārā ģimenē un revolucionārā laikā. Piektais gads, liesmojošas baronu muižas, brunotas strādnieku nodaļas, cīņa un upuri — tās viņa bērnības atmiņas. Var droši teikt, ka jau ar pirmajiem apzinīgajiem soļiem dzīvē Kārlis Ozoliņš bija izvēlējis šo pašu cīņas ceļu. Un viens no mīļākajiem ieročiem viņa rokās ir tas, ko viņš, jau zēns būdams, noasināja un izmēģināja.

Šodien Kārlim Ozoliņam pāri četrdesmitiem. No tiem vairāk nekā desmit pavadīti buržuāziskās Latvijas cietumos, gandrīz četri — kāra un partizānu gaitās. Visa viņa dzīve vēltita pašizlīdzīgai cīņai visgrūtākajos, visbīstamākajos apstākļos. Nav starp mums daudz tādu, kas to būtu varējuši pārciest un izturēt. Nav daudz tādu, kuriem padomju varas izkarošana prasījusi tik daudz kā biedram Ozoliņam.

Tieši pašlaik mums ir tiesības un pienākums runāt par to, kā dzīvojis, ko darījis un savai tautai devis deputāta kandidāts Kārlis Ozoliņš. Un ja tā jautā, tad vispirms jārunā par lomu, kādā «Cīnas» redaktoram ir boļševistiskās preses attīstībā Latvijā.

Maz būs tādu revolucionārās strādniecības legālo un puslegālo izdevumu buržuāziskās Latvijas laikā, kuru izdošanās, rediģēšana un sacerēšana nebūtu piedalījies Kārlis Ozoliņš tais šajos laika sprižos, ko viņam izdevās pavadīt brīvībā.

Bet cietumā, — jūs jautāsīt, — vai arī cietumā viņš bija aviņnieks — redaktors?

Jā, arī cietumā. Kamerā, kur sēdēja Kārlis Ozoliņš, vienmēr izdeva po-

litisko ieslodzīto avīzes — nelielas zīda papīra lapas, sīki jo sīki aprakstītas gliēm vienādiem burtiem. Šo avīzi nepietika tikai sacerēt un izredģēt. To gandrīz vienam pašam vajadzēja arī pārrakstīt.

Nepārtraukti, daudzus gadus no vietas Kārlis Ozoliņš atradās Rīgas Centrālcietumā ieslodzīto revolucionāru politiskās vadības orgānā — Centralajā birojā. Tas prasīja daudz laika, daudz pūļu un lielu risku. Bet vienmēr viņš — mūsu redaktors, palika uzticīgs savam aviņnieka darbam. Kad citi mācījās, lasīja vai citādi izmantoja laiku sev, viņš, paslēpis savu «avīzi» kādā burtniņā, sacerēja un redģēja jauno numuru. Par to draudēja lielākais sods, kādu vien cietuma administrācija prata uzlikt.

Kā isa, ražena darba diena aizritēja viens padomju varas gads pirms Lielā Tēvijas kara. Kārlis Ozoliņš nostājās «Cīnas» priekšgalā. Viņš pulcēja ap sevi un audzināja padomju žurnālistus. Tie nāca no rūpniecām un fabrikām, no padomju laukiem un mācības iestādēm.

Sākās Lielais Tēvijas karš. Starp pirmajiem, kas vilka mugurā karavīra tērvu, tvēra kaujas ieroči un stājās ierindā, bija arī «Cīnas» redaktors Kārlis Ozoliņš. Dažādās frontēs, dažādos kaujas iecirkņos, veicot dažādus kaujas uzdevumus, mēs viņu redzam šai laikā. Bet tikai tad viņš apzinās esam istājs vietā, kad izdodas nokļūt aizmugurē, pie tās savas tautas daļas, kas smok vācu okupācijas jūgā.

Partizānu gaitās kā Latvijas K(b)P CK pilnvarotais pārstāvis viņš nostājās lielāko kara cēla daļu. Cauri Baltkrievijas, Latgales, Vidzemes mežiem un purvjiem ved šis ceļš. Automats, rokasgranāta, partizānu nazis ir galvenie ieroči ienaidnieka aizmugurē. Tos cīņā

pret iebrucējiem, cīņā par savas tautas atbrīvošanu prasmīgi pielietojis Kārlis Ozoliņš. Un tomēr, kad nobeidzas kauja, kad partizānu dzīvē iestājas īste kļusuma brīži, «Cīnas» redaktors vienmēr ķeras pie spalvas. Lai cik smagas un bīstamas bija viņa gaitas, tās vienmēr saistītas ar avīzi. Kur ir biedrs Ozoliņš, tur pret ienaidnieku vienmēr vērsās arī varenais boļševiku cīņas ierocis — prese. Tā tas ir Ziemeļrietumu frontē, kur viņš ir viens no vadošajiem darbiniekiem laikraksta «Par Padomju Latviju» redakcijā. Tā tas ir partizānu nometnē, kur iznāk ne viena vien, bet vairāki boļševistiskās preses orgāni.

Un tagad? Atšķiriet «Cīnu» un jūs ieraudzīsīt Kārļa Ozoliņa vārdu Paskatīties «Karoga» titullapu — arī tur ir šis vārds. Ja jūs lasāt asu, iedzīvu, virzošu ievadrakstu, tad ziniet — starp tiem, kas jums visdziļāk iespējās atmiņā, liela daļa pieder viņa spalvai.

Deputāta kandidātu Kārli Ozoliņu no agras jaunības audzinājusi, norūdījusi, mācījusi dzīvot un cīnīties boļševiku partijā. Partijai un tautai pieder viss viņa mūžs, katra viņa doma.

Partija iemācīja «Cīnas» redaktoru organizēt, vadīt, rīkot un izpildīt rīkojumus. Bet nekad vairs no rokām viņš neizlaiž to aso ieroči, par kura meistaru kļūt sapņoja bērna dienās.

Par deputāta kandidātu biedru Kārli Ozoliņu izvirzīja Rīgas 23. vēlēšanu apgabala darbaļaudis. Tie bija rūpnieku strādnieki un skolu audzēkņi, padomju kalpotāji un inteliģence. Izvēloties «Cīnas» redaktoru, viņi izteica vērtējumu ne tikai Kārli Ozoliņa dzīvei un nesavtīģīgai cīņai par tautas laimi un nākotni. Viņi izteica vērtējumu arī tam darbam, kurā viņš strādā — mūsu aviņniecībā, mūsu cīņai kulturās un ideoloģijas frontē.

V. Kalējs

FRANCIS ŠUBERTS (Sakarā ar 150. dzimšanas dienu)

Francis Šuberts, kam 31. janvārī pagāja 150 gadu kopš viņa dzimšanas, bija viens no pirmajiem muzikālā romantisma lielmeistariem blakus Bethovenam un Veberam. Šā 19. gadsimta lielā muzikālā stila izveidošanās sakrīt ar vispārējo lielo muzikas demokrātizācijas procesu, kāds norisinājās pēc franču buržuāziskās revolūcijas. Francis Šuberts ar savu muziku vairs nav kalpojis aristokrātiskajiem saloniem, 18. gadsimta «galant» tematiku viņš definitīvi nomainījis pret vienādi cilvēka domu un jūtu izteiksmi. Cilvēka jūtas un pārdzīvumus Šuberta muzikā izteic neparastā spēkā un dziļumā. Vēl jo apbrīnojami redzam Šuberta personību, iedomājamies, ka viss viņa lielais jaunrades laiks aptver tikai pusotra gadu desmitu, kurā viņš spējis dot milzumu augstākās nozīmības darbu. Dzīve viņam bija noklikusī tikai 31 gada mūžu, bet jau no sava 17. gada viņš spējis dot darbus, kuros radošā fantāzija uzliesmo ģenija spēkā, apliecina īpaši viņa ārkārtīgo liriku apdāvinātību. Tādi darbi kā «Grietina pie ratņām», «Meža ķēniņš», vienas no pirmajām viņa dziesmām, kuru izteiksmes spēks saņēdams dziļākos traģisma bezdibeņus, liek atkal un atkal domāt par radošo ģenija brīnumu.

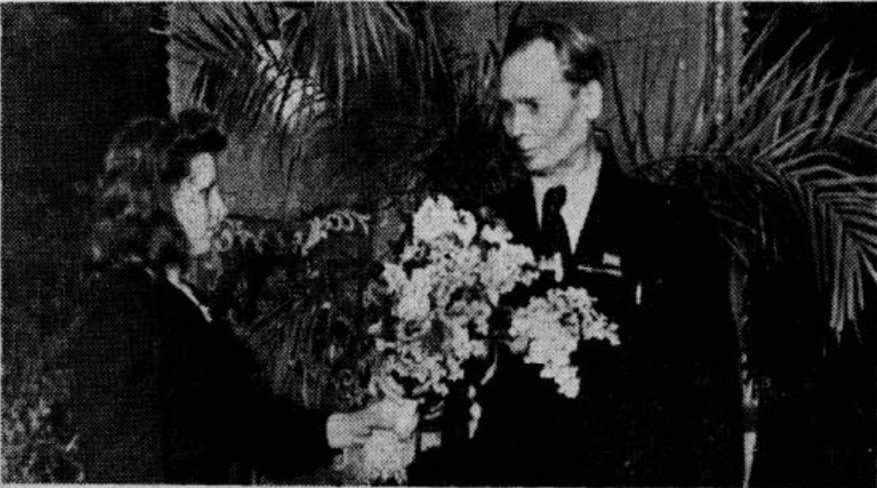
Šuberta atstātais dziesmu mantojums milzīgs, gandrīz nepārskatāms. Ne viss tajā vienādas kvalitātes, no vairāk par sešiem simtiem viņa dziesmu daudzās ir aizmirštas vai maz dziedātas. Bet visa solodziesmas žanra plašā atbilstība 19. gadsimta un līdz tagadnei atskatās uz Šubertu kā uz savu pirmo

lielo klasiķi un stila nodibinātāju. Ja solodziesmai arī mūsu laikos tik izcilis stāvoklis un nozīme kā patstāvīgam mākslas novadam blakus operai, simfonijai un instrumentālajai kamermūzikai, par to jāpateicams vispirmā kārtā Šuberta ģenijam.

Tāpat kā Bacha, vēlāk Berliozā, Bizē vai Musorgska māksla, Šuberta jaunrade nepaspēja gūt pilnu sabiedrisku atbalstu paša komponista dzīves laikā. Viņa, kas Mocartam bija devusi tikai nezināmu nabaga kapu, nesaskatīja arī savu Franci Šubertu, kas bija tajā dzimst un nodzīvoja visu savu mūžu. Šuberta dziesmas dziedāja, tām nopietnu lēvību pievērsa tikai viņa draugu pulcinā. Savas simfonijas Šuberts pats nekad nav dzirdējis atskanojumā, pašas ievērojamākās no tām — lielā Do-mazora simfonija («Septiņa») un «Nepabeigta» 8. simfonija H-mollā atradās tikai daudzus gadus pēc komponista nāves (pēdējā tikai 1865. gadā, 37 gadus pēc Šuberta nāves); bet klasiski romantiskās simfonijas mantojumā tās pieder izcilākajām pēc Bethovena. Šuberta bagātājam kamermūzikai, klavīrdarbiem ir nevainojams skaistums. Bet visas šīs mākslas bagātības nespēja tomēr novērst, ka to autors mira Viņē dzīlā postā no trūkmā 1828. gada 19. novembrī, vienu gadu pēc sava lielā laika biedra Bethovena noiešanas no dzīves skatuves.

Šuberta māksla pieder labākajam, ko devis 19. gadsimta sākums. Tajā daudz vienkārši naiva pasaules skatījuma, bet viņš tik bieži pieskaras augstākajam skaistuma ideālam, lielām un savinojošām jūtām, kā to mākslā spējuši tikai paši lielākie meistari. Ar to viņa māksla dzīva arī mūsu laikam un tagadnes klausītājiem.

J. V.

LPSR Augstākās Padomes deputāta kandidāta Andreja Upiša satikšanās ar Zemītes vēlēšanu apgabala vēlētajiem. Attēlā: jaunā vēlētāja Z. Baura apsvieci Tautas rakstnieku. (Sk. rakstu I. lpp.) Foto Z. Legzdīns

ANATOLS IMERMANIS

ČARLS DIKENSŠ PAR ANGLIJAS PARLAMENTU UN VĒLĒŠANĀM

Nesen iznāca Jevgeņija Lanna biogrāfiskais romāns «Dikenss», kurā atrodams daudz jaunu interesantu materiālu par lielā angļu rakstnieka dzīvi un sociālajiem uzskatiem.

Grūta bija Dikensa bērnība. Viņa tēvu — sīku jūras departamenta ierēdņi — parādu dēļ iesēdināja cietumā. Mazais Dikenss drīz vien saprata, ka Anglija, ko toreiz dēvēja par visdemokrātiskāko valsti pasaulē, no patiesas demokrātijas ir ļoti tālu. Vai ar demokrātijas principu saskanēja angļu likums, kas ļāva maksāt nespējīgos parādniekus ieslodzīt īpašos cietumos — Flitā un Maršālā? Nē, šis likums bija nežēlīgs, tas sargāja bagātnieku intereses un vērsās pret trūkcimiešiem.

12 gadu vecumā Dikenss nācās uzskatīt darba gaitas. Viņu nodeva Lemerta zābaku krema fabrikā, kur zēns augu dienu kopā ar diviem citiem pusaudzīem pildīja kārbas ar zieķi. Šis sūrās dienas Dikenss nekad nevarēja aizmirst. Visu mūžu viņa simpātijas piederēja darbaļaudim, trūkcimiešiem, kapitalistiskās iekārtas pabērņiem, visu mūžu Dikensa spalva ciniņās par viņu apstākļu uzlabošanu. Kaut gan Dikenss nevar nosaukt par revolucionāru, grūti atrast 19. gadsimta literatūrā otru rakstnieku, kas tik asi saskatītu kapitalistiskās iekārtas netaisnības, kas tik nesaudzīgi kritizētu tās. Dikensa realista talants nenoklusēja to, ko viņš redzēja, bet viņa mūžs deva rakstniekam iespēju mest skatu vīstumsā kājos dzīves kaktos.

15 gadu vecumā Čarls iestājās mācībā kādā Londonas advokāta kantorī. Tur Dikenss redzēja, ka aiz angļu tiesnešu cienīgajiem talariem īstenībā slēpjas arhaisks birokratisms un kliečoša netaisnība. Prāvas reizēm vilkās gadu desmitiem. Angļu likums deva bagātņiekam iespēju ar advokātu niķiem un stīkiem panākt savu, nabadzīgajiem šī iespēja bija liegta, jo tiem nebija tik daudz naudas advokātiem. Buržuāziskās tiesāšanas ēnaspuses Dikenss rādījis daudzās darbos. Sevīši spilgta satīra par angļu tiesu ir prāvas aina Dikensa pirmajā romānā «Pikvika kluba piezīmes». Lielais krievu realists Lēvs Tolstojs kādreiz izteicās: «Ja es būtu lasījis Dikensa «Pikvika kluba piezīmes», pirms pabeidzu rakstīt «Augšamcelšanas», droši vien es būtu atteicies no tiesas tēlošanas savā ro-

manā. Ar tik lielu meistariņu kā Dikenss, tomēr neviens nespēj aprakstīt. Tiesas aparātā Dikenss redzēja tik daudz netaisnības, ka doma palikt pašam par juristu bija viņam pretīga. Iemācījies ar dziļzināmu pacietību un grību stenografiju, Dikenss pārmainīja advokāta kantori pret redakcijas telpām un kļuva par žurnālistu. Viņa pienākumos ietilpa lielāko tiesu dot parlamenta sēžu un vēlēšanu runu atreferējumu. Ja kāds no galvenajiem angļu politiķiem devās uz provinci, lai uzstātos tur ar runu, Dikenss brauca viņam līdz, lai informētu savas avīzes lasītājus. Atceļš bija bieži vien visai dēkains. Redakcija bija pavēlējusi Dikensam netaupīt nedz zirgu, nedz karieti, jo bija nozīmīgi, lai Dikensa laikraksts ievietotu runas atreferējumu pirms konkurējošām avīzēm. Paramenta reportiera gaitas deva Dikensam divus neapšaubamus labumus. Pirmkārt, izbraucot visur, kur risinājās vēlēšanu cīņa, viņš iepazīsies ar Anglijas provinci. Šis provinces pazišana nāca par labu romanistam Dikensam. Otrkārt, Dikenss paguva ieskatīties parlamenta un vēlēšanu norisē aizkulisēs un saņēma, ka buržuāziskā demokrātijā nav nekas vairāk kā farss. Šim buržuāziskā parlamenta novērtējumam Dikenss palika uzticīgs visu mūžu. Pēc daudziem gadiem viņš savam draugam un biografam Džonam Forsteram ar rūgtumu sirdi apliecināja, ka ļoti maz cenjot parlamentu, ko citi toreiz uzskatīja par laimes un brīvības citadeli. Dikenss, kas redzēja, ka parlamenta locekļi pavada laiku tukšu salmu kuliņā, ka viņi nepakustina pirkstu, lai atvieglotu tautas ciešanas, bija ļoti tālu no iluzijas uzskatīt parlamenta locekļus par patiesiem tautas pārstāvjiem. Viņa atsauksmi par parlamenta darbību lasām Forstera sarakstītajā Dikensa biogrāfijā: «Katrā pilsetu klāj milzīgs nabadzības mākonis. Nabadzība arvien aug, bet aristokrātijai nekā nedara un parlamenta cieš kļu. Katrs par sevi, viens par visiem! Lūk, kāda perspektīva! Savos daudžos lielos angļu realistu atmasko arī tā saucamās demokrātiskās vēlēšanas.

Laikā, kad Dikenss strādāja par parlamenta reporteri, vēlēšanu sistēma Anglijā bija tik acgārna, ka tādi lielie rupniecības pilsētai kā Mančesterai parlamentā nebija neviena pārstāvja, turpretim sīki miestīņi, kuriem reizēm

bija tikai seši septiņi balsstieģi pilsoni, sūtīja uz parlamentu divus deputātus. Šie miestīņi piederēja lielajām zemes īpašniekiem, kuri izraudzīja deputātus pēc sava prāta. Kaut gan 1830. gadā vēlēšanu likumu reformēja, grozījumi bija niecīgi. Joprojām pat vislielākās rūpniecības pilsētās, kurās dzīvoja simtiem tūkstošiem strādnieku, drīkstēja sūtīt uz parlamentu tikai divus pārstāvjus, turpretim zemes īpašniekiem papildus piešķīra 80 vietas. Tādā kārtā parlamentā bija pārstāvēti vienīgi aristokrāti — lielmužiņi un lielkapitalisti, kuriem bieži vien bija kopīgas intereses. Turpretim tautas vairākumam — strādniekiem, zemniekiem, amatniekiem, sīkražotājiem, inteliģenci — buržuāziskās valsts pārvaldē nebija noteikšanas. Vēlēšanu karš starp konservatīvo un liberālo partiju izvērtās cīņā starp atsevišķām personām, kuras tīkoka iegūt parlamenta locekļa algu un ietekmi. Lai iegūtu vairāk balsu, katru partiju izmantoja visnegodīgākos līdzekļus, sākot ar pretilnieka apmelošanu, beidzot ar vēlēšanu apzirdīšanu un piekukulošanu.

Romānā «Pikvika kluba piezīmes» Dikenss ar asu satīriku spalvu tēlo angļu vēlēšanu tīkumus nodalā «Vēlēšanas Itonsvilā». Strādādams laikrakstā par reportieri, jaunais Dikenss jau izmēģināja roku humoristiskās skicēs un tēlojumos, kurus parakstīja ar pseidonīmu «Boz». Dikenss ātri iekaroja publikas simpātijas ar savām asajām novērošanas spējām, ar māku veidot raksturu un visvairāk ar savu humora. Humors ir Dikensa spēcīgākais ierocis, sākot ar gaišiem smiekliem, beidzot ar asu satīriku smīnu. Pēc pirmā romāna «Pikvika klubs», kurā vēl pārsvarā galā, bezbedīgums humors, Dikenss ķērās pie sava otrā romāna «Olivera Tvists». Šī darba pamattonis jau ir gluži citāds. Tas ir drūms stāsts par patversmes bērnu Oliveru, tā ir smaga apspūdzība pret kapitalistiskajiem sociālās apgādes likumiem, kuru noziedzīgo cietīsību Dikenss atklāj lasītājiem. «Olivera Tvists» Dikenss atcēlis no sava dzirkstošā humora par labu temas nopietnībai. Vēlāk, kad viņa rakstnieka talants bija jau sasniedzis savu briedumu, Dikenss prata savīt nopietnas sabiedriskas tēmas ar humoru atsevišķu raksturu tēlojumā. Šis humors mazīna

„GAISMA PĀR KRIEVIJU“

(Jauna mākslas filma)

... Vāji apgaismota zemnieku istaba. Kaktā pie sienas redzama svētbilde un blakus tai ģenerāļa Skobejeva ģimtene — te, pie viņiem, ieradies Vladimirs Iljičs Lēpīns. Viņš atbraucis šai apkārtnē uz medībām. Patlaban viņš ienācis istabā, kur sarunājas ar zemniekiem, apjautādamiem par viņu dzīvi un vajadzībām.

«Tumsā dzīvojam!» — saka Lēpīnam viens no sirmajiem zemniekiem... «Sādzai vajadzīga gaisma». Šī saruna ar zemniekiem vēreiz norāda Lēpīnam, cik nepieciešama ir Krievijas elektrifikācija. Pilsnīgā klusumā tālāk ris filmas uzņemšana, līdz pēkšņi atskan režisora komanda: — «Stāt! Paldies, draugi!» Un tad tūlīt veic priekšdarbus nākamā kadra uzņemšanai. Uz citu vietu pārvieto aparātu un visas pārējās filmas uzņemšanas ierīces. Strādnieki sāk celt jaunās sienas, jaunu istabu.

Izmantojot nelielu darba pārtraukumu, mirkli atliek laiks sarunai ar filmas režisoru KPFSR Nopelniem bagāto mākslas darbinieku S. Jutkeviču. Viņš saka: «Filmas «Gaisma pār Krieviju» scenariju uzrakstījis dramaturgs N. Pogodins, vadoties no savas lugas «Kremļa

kuranti» motiviem. Visai interesanta ir scenarija radīšanas gaita. Pēc tam kad es pirms dažiem gadiem iestudēju filmu «Cilvēks ar šauteni», kuras scenariju tāpat bija sacerējis N. Pogodins, mums radās doma uzņemt jaunu filmu par Lēpīnu, kurā viņš skatītāju priekšā parādītos kā liels vadonis, domātājs un ģenēlais Krievijas elektrifikācijas plāna radītājs. Tai laikā šo ideju filmā iemiesot vēl neizdevās, un Pogodins uzrakstīja lugu «Kremļa kuranti», ko uzveda Maskavas Dailies teātris. Vadoties no šīs lugas sižeta pamatmotīviem, Pogodins 1946. gadā uzrakstīja literāro scenariju filmai «Gaisma pār Krieviju», pie kam šis scenarijs daudzējādā ziņā atšķiras no pašas lugas. Scenarijā ir daži tādi epizodi, kam maz kopīga ar pašu lugas norisi. Filmā centrā ir lielo cilvēku — V. I. Lēpīna un J. V. Stalīna tēli. Par filmas pamattemu uzskatāms Krievijas elektrifikācijas plāns. Šai filmā skatītājs, starp citu, redz tādus epizodus kā, piemēram, Lēpīna saruna ar kādu pazīstamu angļu rakstnieku. Luga nav arī tādu ainu, kā, piemēram, Stalīns pie slimā Dzeržinska gultas, nav ainas, kur Stalīns lasa lekciju Sverdlova universitatē u. c. — Interesanti atzīmēt, — turpina filmas režisors Jutkevičs, — ka, atšķirībā no teātra, kinematogramam ir lielākas ie-

spējas sniegt skatītājam pilnīgākā veidā visu to daudzveidību, kas saistīta ar «Kremļa kurantu» vēsturi. Filmā būs redzams arī Kremļa Spaskas tornis, kura augstajā galā atrodas Kremļa kuranti.

Filmas «Gaisma pār Krieviju» uzņemšana tuvojas nobeigumam. Šai filmā skatītājs varēs redzēt daudzus gluži hronikālas ainas, kā, piemēram, fizikultūras paradi Maskavā, Sarkanajā laukumā. Šie epizodi iekļauti filmā tāl momentā, kad matrozis Ribakovs, atradāmais Spaskas torņa galotnē, sapno un domā par mūsu zemes nākotni un it kā savu gara acu priekšā redz to, kas Sarkanajā laukumā notiks pēc vairākiem gadiem.

Režisors izvēlējies visus filmas galveno lomu tēlotājus. Lēpīna lomu tēlo Omskas teātra aktieris N. Kolješnikovs, Stalīna lomu — M. Gelovan. Inženieri Zabeļinu veido N. Ochlopkovs, viņa meitu Mašu — Maskavas Dailies teātra aktrise K. Ivanova, matrozis Ribakovs — N. Kručkovs, stundnieku — V. Zuskins, angļu rakstnieku — S. Ceņins, Dzeržinski — Markovs. Filmas galvenais operators ir M. Magidsons. Filmu uzņem Maskavas mākslas filmu studija «Mosfilm».

N. Smorčkovs

* Sagaidot LPSR Augstākās Padomes vēlēšanas, Cēsu apriņķa kultūras nama mākslinieciskās pašdarbības zīmēšanas studijas dalībnieki mākslinieka Baltgaila vadībā sagatavojuši izstādi, kurā piedalās 13 studijas audzēkņi ar 123 darbiem.

* Madonas novada pētīšanas muzejs sagatavojis divas izstādes: PSRS — visdemokrātiskākā valsts un Vēlēšanu sistēma socialistiskā valstī. Izstādīti foto materiāli, skaitliski dati, diagrammas un laikrakstu, žurnālu izgriezumi.

* Skriveru tautas nams noorganizējis aģitbrīdājā Augstākās Padomes vēlēšanu sanāksmju apkalpošanai. Pie tautas nama darbojas dramatiskā kopa un koris.

* Popes komjauniešu pašdarbības pulciņš ir viens no aktīvākajiem Ventspils apriņķī. Tas apkalpo ne tikai sava pagasta vēlētajus, bet organizē arī iz-

braukumus uz kaimiņu pagastiem. Pašdarbības pulciņš uzstājas ar saviem mākslinieciskajiem priekšnesumiem Ugāles, Piltenes un Ances pagastos.

* Valsts mākslas muzejs Tukumā rīko Lēpīngradas grafiku darbu izstādi. Tani būs eksponēti ievērojama daļa to Lēpīngradas grafiku darbu, kas bija redzami arī izstādē Rīgā.

* Aktīvi vēlēšanu kampaņā piedalās Madonas kultūras nama mākslinieciskās pašdarbības aģitbrīdāde. Brīdāde iestudējusi A. Vtorova lugu «Profesors», ar

ko uzstājas savā kultūras namā, kā arī Grostonas, Liezeres, Gulbenes, Patkules, Dzelzavas un Bērzaunes pagastu tautas namu organizētās vēlēšanu sanāksmēs.

* Vēlēšanu kampaņā rosīgi darbojas Jaunsvirslaukas pagasta tautas nama aģitatoru grupas. Viens no labākajiem aģitatoriem ir bibliotēkas vadītājs Sūna. Divas mākslinieciskās pašdarbības brigādes uzstājušas vairāk nekā 12 vēlēšanu sanāksmēs. Brigādes iestudē V. Katajeva lugu «Pulka dēls» un A. Grigūla «Kā Garpēteris vēsturi taisīja».

Kļūdas izlābojums

«Literatūras un Mākslas» 1947. gada 5. numurā ievietotā raksta «Pašreizējais moments un mākslas darbinieku uzdevumi» 15. rindkopā jālasa:

Noslēdzot savu referātu, b. Peiše norāda, ka mākslas darbiniekiem nepie-

ciešams ik dienas neatlaidīgi izprast mūsu zemes dzīvi, atrast un fiksēt to jauno, kas vislabāk raksturo padomju īstenību, nostādot tai preti kapitālistiskās pasaules īstenību.

Laikraksts «Literatūra un
Redakcijas
Abonentus

māksla» iznāk vienreiz nedēļā. Redkolēģija: J. Grants (atbildīgais redaktors), M. Baša, N. Grīnfelds, A. Grigulis, A. Krūmiņš, A. Lapiņš, A. Sakse. adrese Rīgā, Kr. Barona ielā 12. Runas stundas no pl. 10—14. Numurs maksā Rbl 1 — Abonēšanas maksa Rbl 52. Izdevējs Latvijas laikrakstu un žurnālu izdevniecība Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Iespiests Latvijas Poligrāfresta 1. tipogrāfijā «Ciņa» Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40.